

Nr 511.

Av herrar **Ohlon** och **Nerman** i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till naturskyddslag m. m.

Genom proposition nr 188 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga förslag till naturskyddslag m. m.

Lagförslaget grundar sig på naturskyddsutredningens betänkande med förslag till naturskyddslag m. m. (SOU 1951:5) och ansluter sig i stort sett till vad utredningen föreslagit, utom i vad avser naturskyddets organisation. Remissinstansernas kritik mot det sätt, varpå organisationen enligt förslaget borde ordnas, har ansetts giva vid handen, att tiden ännu icke vore mogen för att förverkliga planerna på ett statligt centralt naturskyddsorgan, som skulle svara för ledningen och övervakningen av naturskyddsarbetet i alla dess olika faser. Tills vidare borde därför naturskyddsverksamheten organiseras i huvudsak på samma sätt som hittills. Naturskyddslagstiftningens tillämpning borde i huvudsak ankomma på länsstyrelserna under medverkan av Vetenskapsakademien och befintliga frivilliga organisationer på naturskyddets och landskapsvårdens områden. Den synnerligen betydelsefulla utrednings- och rådgivningsverksamheten skulle framför allt åvila Svenska naturskyddsföreningen, som skulle övertaga ställningen som allmänt sakkunnig naturskyddsinstitution. Samfundet för hembygdsvård skulle företrädesvis anlitas som rådgivande organ för landskapsvården. För att de frivilliga sammanslutningarna skulle kunna fullgöra sina uppgifter borde understöd av statsmedel lämnas i större omfattning än nu.

En effektiv organisation av naturskyddet har länge framstått som en angelägen fråga. Studerar man de tidigare utredningarna i ärendet och de motioner, som vid flerfaldiga tillfällen väckts i syfte att finna en lösning av naturskyddets rättsliga reglering, finner man, hur denna fråga ofta skjutits i förgrunden. I direktiven för den utredning som nu lagts till grund för lagförslaget uttalade även departementschefen, att det syntes nödvändigt, att en särskild organisation funnes för naturskyddsintressets tillvaratagande, även om denna icke borde göras onödigt omfattande. Det måste därför anses synnerligen olyckligt om den lagstiftning, som efter årtiondens debatter och utredningar äntligen kommer till stånd, icke förenas med en organisation, som kan effektivt bevaka och samordna naturskyddsintressena. Situationen är redan den, att vi äro för sent ute med hela lag-

stiftningen. Dagligen förstöras inför våra ögon betydande landskaps- och naturvärden, därför att ingen uppträder som målsman för naturskyddet eller, om så sker, äger makt och medel att göra sig gällande. Man kan icke rimligen begära, att de ideella föreningar, som förutsättas skola svara för naturskyddet, kunna ingripa mer än i de viktigaste frågorna — såvida icke statsmakterna förse dem med tillräckliga anslag, och då bli ju kostnaderna i stort sett desamma som för en särskild statsinstitution.

Propositionens förslag innebär en olycklig splittring av naturskyddsärendenas handläggning. Ingen organisation kommer att äga den samlande överblicken av naturskyddsarbetet. Härav måste följa en onödigt tyngande remissapparat och en tungroddhet vid lagstiftningens tillämpning, som med hänsyn till en väntad ökning av naturskyddsärendena måste få högst beklagliga följder.

Vill man icke acceptera utredningens förslag om en särskild statsinstitution är det därför icke nödvändigt att skjuta organisationsfrågan på framtiden. Remissyttrandena ge förslag till andra lösningar som icke böra lämnas obeaktade. Nära till hands ligger att anförtro naturskyddets ledning åt någon redan befintlig myndighet, helst ett centralt verk med lokal organisation. Särskilt värt att taga fasta på är det av Svenska naturskyddsföreningen och flera länsstyrelser framförda förslaget om en förläggning av det centrala naturskyddsarbetet till *riksantikvarieämbetet*.

Vården av fornminnen och byggnadsminnen måste gå hand i hand med naturskyddet. Här råder icke något motsatsförhållande. Den »natur» vi önska skydda och vårda är i stor utsträckning resultatet av tidigare kulturpåverkan. Naturskyddet måste väsentligen inriktas på att bevara och skydda kulturlandskapet. Att se det hela som en enhet är därför enbart rationellt. Lagförslaget har också infört begreppet landskapsvård. Med fin förståelse för de värden det här rör sig om har riksantikvarieämbetet i många fall visat vägen för den moderna landskapsvården (Björkö, Gamla Uppsala). Riksantikvarieämbetet synes väl skickat att — åtminstone tills vidare — handlägga naturskyddsfrågor, under förutsättning att ämbetet inom sig erhåller en särskild avdelning för detta arbete och att frågor av rent naturvetenskapligt slag liksom hittills erhålla sin vederbörliga behandling av på dessa områden sakkunniga myndigheter.

Riksantikvarieämbetet förfogar över en landsomfattande organisation med landsantikvarier, länsföreningar och ett stort antal lokala ombud. Det måste innebära en utomordentlig fördel att kunna anlita denna organisation även för naturskyddsarbetet. Redan nu förefinnes här ett stort intresse för dessa frågor, särskilt hos landsantikvarierna. Att utbygga den med hänsyn till erforderlig naturvetenskaplig sakkunskap bör icke möta någon svårighet. Däremot kan det bli både svårt och kostsamt att bygga upp en helt ny organisation.

En till riksantikvarieämbetet ansluten avdelning för naturvårdsärenden — en naturskyddsinspektion — bör i huvudsak organiseras enligt Svenska naturskyddsföreningens förslag i yttrande till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1952. Personalstat för avdelningen bör upptagas i proposition till nästa års riksdag, då jämväl de frivilliga organisationernas behov av anslagsmedel bör bli föremål för prövning.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen ville besluta sådan ändring i det av Kungl. Maj:t genom proposition nr 188 framlagda förslaget till naturskyddslag, att den allmänna tillsynen över skyddet och vården av naturen anförtros riksantikvarieämbetet, som härför erhåller den organisation och förstärkning av arbetskrafter, som härav föranledes.

Stockholm den 16 oktober 1952.

Sven Em. Ohlön.

Ture Nerman.
